lasksid. 1910. a. ümber toodi Rannu mõisa Lõuna-Venemaa Saksa asundusist 5 perekonda asunikke töölisiks; neist on praegu siin ainult üks perekond, kuna teised osalt tagasi, osalt ümberkaudseisse valdadesse on läinud. 1917. aasta ja järgnev Saksa okupatsiooni aeg läksid täiesti rahulikult mööda. Vabadussõja ajal jäi kihelkond sõja algusel otsekohese sõjategevuse piirkonda. Nii olid lahingud Rannu ja Valguta mõisa, Valguta vallamaja ja Tulimäe metsavahi juures; rüüstata sai seejuures Valguta mõisa. Enamlaste väe-osad seisid kihelkonnas ainult neli päeva ega suutnud selle ajaga oma korraldusi maksma panna.

Koolid said alguse 1765. a. patendi (käskkirja) põhjal. 1768. a. on kihelkonnas juba 5 kooli: Lapetukmal, Villemil, Verevil, Rakke külas ja kiriku juures köstrikool; neis kõigis kokku 186 õpilast.

H. Peerna foto.

112. joon. Valguta vallamaja.

1834. a. on kihelkonnas 7 vallakooli. Läinud aastasaja lõpul tuleb juurde ühes venestusega vene õigeusu koguduse kihelkonna-kool kiriku juures ja selle abikool Hirvu — Valgutas; mõlemad töötavad 1918. aastani. 1919. a. viiakse Koopsi kool Rannu mõisa härrastemajja üle ja moodustatakse kõrgemaks algkooliks ümber (praegu töötavad ainult vanemad, 3., 4., 5. ja 6. õppeaasta). 1920. a. ühendatakse Lapetukma ja Hirvu kool, võetakse end. õigeusu kihelkonna-abikooli — Hirvu — varandus, viiakse Valguta mõisa üle ja moodustatakse 4-kl. algkooliks.

Muinasjäänused. Kiviajast on 1 leid: silmaga kirves Valguta ms maalt.

Pronksiajast võivad olla ümmargused kivivared Virtsjärve kaldal Vehendi kl kohal, mida seal on olnud mitmeid kümneid, olgugi et nende vanust veel määratuks ei või pidada.